

HANDLÄGGARE/ENHET
Ekonomisk politik och
arbetsmarknad
Ulrika Vedin/bie

DATUM
2011-10-14

DIARIENUMMER
20110345

ERT DATUM
2011-06-27

ER REFERENS
A2011/2822/A

Arbetsmarknadsdepartementet
Monica Rodrigo Expeditions- och rättschef
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Större ekonomisk trygghet för förtroendevalda - Rätt till ersättning vid arbetslöshet (SOU 2011:54)

LO har getts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda utredning, som innehåller förslag syftande till att ge förtroendevalda större ekonomisk trygghet i händelse av arbetslöshet. Nedan sammanfattas LOs ställningstaganden.

- LO *föreslår* att förtroendeuppdrag som ersatts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst och/eller arvode räknas som förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen.
- LO *tillstyrker* dock utredningens förslag att förtroendevalda som har ett uppdrag som berättigar till ledighet från anställning eller som annars har ett offentligt uppdrag som regleras i lag eller annan författning, ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Detta mot bakgrund av att det är en avsevärd förbättring jämfört med rådande läge.
- LO *tillstyrker* också utredningens förslag att tid med förtroendeuppdrag och arvode eller ersättning för förlorad arbetsinkomst ska räknas in vid fastställande av arbetsvillkor, ramtid och dagpenning.
- LO *tillstyrker* att förtroendeuppdrag som utförts vid sidan av ett heltidsarbete, ska omfattas av reglerna om bisyssla
- LO *tar inte ställning* till utredningens förslag om att bestämmelsen om överhoppningsbar tid för att ta emot barn i jour- och familjehem upphävs.
- LO *föreslår* att nuvarande deltidsbegränsning i arbetslöshetsförsäkringen avskaffas.
- LO *tillstyrker* dock utredningens förslag att förtroendevalda undantas deltidsbegränsningen.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO *tillstyrker* också utredningens förslag att tid med förtroendeuppdrag ska redovisas på kassakort samt att tid med förtroendeuppdrag och arvode eller förlorad arbetsinkomst ska intygas.
- LO *föreslår* att IAF ges i uppdrag att samverka med fackförbund om närmare bestämmelser för hur tid för fackliga förtroendeuppdrag ska lämnas.
- LO *tillstyrker* att personer med förtroendeuppdrag ska ha rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa.

LOs förslag om tid med förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen

Förtroendevalda är inte arbetstagare och det ställer till problem när det gäller att få en enhetlig bedömning av tid med förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen. Skiljelinjen går mellan den grupp förtroendevalda som utför sitt uppdrag *med* bibehållen lön och den grupp förtroendevalda som utför sitt uppdrag *utan* bibehållen lön, och istället fått tid med förtroendeuppdrag ersatts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode.¹ Det är främst de senare som har en problematisk situation i arbetslöshetsförsäkringen.

För att lösa detta problem föreslår utredningen att arbetslöshetsförsäkringen ska omfatta två grupper av förtroendevalda. De som har ett uppdrag som enligt lag berättigar till ledighet från anställning respektive de har ett offentligt uppdrag som regleras i lag eller annan författning. Denna definition av vilka förtroendevalda som ska omfattas föreslås föras in i 1 §, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF.

LO lämnade istället ett eget förslag till lösning på frågan under våren 2011. Förslaget tar sin utgångspunkt i att tid med förtroendeuppdrag, som har ersatts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode, för det antal timmar som uppdraget omfattat, ska ingå i beräkningsunderlaget vid fastställande av *arbetsvillkor* samt *ramtid*, *normalarbetstid* och *dagpenning* (dagsförtjänst) samt att detta skulle anges i samband med bestämmelserna om *arbetsvillkoret*, i 13 §, ALF (se förslag i kursiv stil i textnutan nedan).²

LO menar att principen för förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning på så sätt skulle göras relativt okomplicerad och ligga i linje med den reglering som redan gäller för gruppen förtroendevalda som utför sitt uppdrag med bibehållen lön. Dessa ryms nämligen i 13 §, punkt 2, ALF (se textnutan nedan). Med LOs förslag skulle de timmar och den betalning som uppdraget innebär, ses som förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringens ögon.

¹ Med *skattepliktig* avses här både skatt och sociala avgifter.

² Till detta skulle det komma att behövas vissa följdändringar i paragrafer som har att göra med just beräkning av ramtid, normalarbetstid och dagpenning (dagsförtjänst).

Lagen om arbetslöshetsförsäkring, Arbetsvillkoret (LOs förslag i kursiv stil)

13 § Som tid med förvärvsarbete anses även tid då den sökande

1. haft semester,
2. varit ledig med helt eller delvis bibehållen lön av någon annan anledning än sjukdom, tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbudsplikt eller barns födelse, eller
3. på grund av anställningens upphörande får avgångsvederlag eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön, eller
4. haft förtroendeuppdrag som ersatts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst och/eller arvode

Tid med avgångsvederlag beräknas med utgångspunkt i avgångsvederlagets storlek i förhållande till den sökandes genomsnittliga inkomst per månad i anställningen under en viss period.

Tid med ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön beräknas till det antal månaders om ersättningen avser.

Tid med förtroendeuppdrag beräknas med utgångspunkt i uppdragets omfattning och ersättning i form av skattepliktig förlorad arbetsinkomst och/eller arvode.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om beräkningen.

Utredningens bedömning är dock att det behövs en tydlig avgränsning och reglering av vilka förtroendeuppdrag som ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, samt att detta uttryckligen ska regleras i 1 §, ALF.

LO har främst sett på frågan om tid med förtroendeuppdrag utifrån att det ska ses som tid i arbete, även om arbetsinsatsen inte baseras på ett regelrätt anställningsförhållande. Det borde därför inte vara problematiskt, vilket utredningen anser (se s 65), att den som händelsevis är förtroendevald för att leda en bokcirkel eller tipsklubb, får denna insats inräknad i arbetsvillkoret så länge tid för förtroendeuppdraget ersätts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode.

Alla förtroendeuppdrag baseras inte på tjänstledighet enligt lag eller annan författning. Bokcirkeln och tipsklubben är två exempel. Andra som kan nämnas är ordförande och partisekreterare i politiska partier, men även liknande funktioner i andra ideella organisationer. Dessa uppdrag omfattas inte med utredningens förslag, även om de ersätts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode. Däremot är alla som fullgör sitt förtroendeuppdrag med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode, med och finansierar arbetslöshetsförsäkringen. Detta är ett relevant argument för att alla arbetsinsatser borde omfattas av försäkringen.

LO förordar fortfarande sitt eget förslag till lösning i frågan om arbetslöshetsförsäkringen och förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag utan bibehållen lön.

- LO *föreslår* att förtroendeuppdrag som ersatts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst och/eller arvode räknas som förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen.
- LO *tillstyrker* dock utredningens förslag att förtroendevalda som har ett uppdrag som berättigar till ledighet från anställning eller som annars har ett offentligt uppdrag som regleras i lag eller annan författning, ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Detta mot bakgrund av att det är en avsevärd förbättring jämfört med rådande läge.
- LO *tillstyrker* också utredningens förslag att tid med förtroendeuppdrag och arvode eller ersättning för förlorad arbetsinkomst ska räknas in vid fastställande av arbetsvillkor, ramtid och dagpenning.

Förtroendevalda föreslås omfattas av reglerna om bisyssla

Utredningen föreslår att de förtroendeuppdrag som föreslås omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, *utöver* ett heltidsarbete, ska kunna omfattas av försäkringens bestämmelser om bisyssla. Under arbetslöshet måste bisysslan godkännas, vilket också föreslås gälla för förtroendeuppdrag. Om uppdraget inte godkänns som bisyssla, ska det istället betraktas som deltidsarbete. LO har inget att invända mot utredningens förslag om förtroendeuppdrag och bisyssla.

- LO *tillstyrker* att förtroendeuppdrag som utförts vid sidan av ett heltidsarbete, ska omfattas av reglerna om bisyssla.

Överhoppningsbar tid för jour- och familjehem föreslås avskaffas

I arbetslöshetsförsäkringen (16 § 4 p ALF) finns nu en bestämmelse som säger att uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i hemmet (6 kap 6 § 1 och 3 st, socialtjänstlagen, SoL) respektive uppdrag att ge stöd och service till vissa funktionshindrade (9 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS) kan vara överhoppningsbar. Detta under förutsättning att uppdraget varit av en sådan omfattning att man varit tvungen att helt avstå från förvärvsarbete.

Utredningen föreslår att denna bestämmelse avskaffas utifrån att den blir överflödigt med utredningens förslag om vilka förtroendeuppdrag som kommer att omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Tid och arvode eller förlorad arbetsinkomst för denna typ av uppdrag kommer framöver istället att ingå i arbetsvillkor med mera. Utredningen pekar på att förslaget leder till att alla familjehem kommer att behandlas likadant i försäkringen.

Bestämmelsen om överhoppningsbar tid för uppdrag som jour- och familjehem för barn, infördes så sent som 1 januari 2010. Motivet till att den infördes är att dessa hem utgör en ”mycket viktig samhällsinsats” (s 74) och att man ville underlätta för dem som tar emot barn i sitt eget hem.

LO ser fördelar och nackdelar med nuvarande bestämmelse oberoende av utredningens förslag om att offentliga uppdrag ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, samt med den som utredningen föreslår. Om alla uppdrag som familjehem behandlas likadant blir försäkringen förvisso tydligare. Samtidigt menar LO att just jour- och familjehem för barn, har en särställning. Det är stor skillnad på ett uppdrag där man tar in barn, som är i stort behov av omvårdnad, i sitt hem jämfört med att vara exempelvis styrelseledamot i en nämnd. Med nuvarande bestämmelse blir uppdrag som jour- och familjehem närmast att betrakta som en sorts föräldraledighet. Detta förefaller rimligt också med hänsyn till de allmänt sett låga grundarvoden som är kopplade till uppdraget. LO menar att denna fråga är komplicerad och avstår från ett skarpt ställningstagande. .

- *LO tar inte ställning* till utredningens förslag om att bestämmelsen om överhoppningsbar tid för att ta emot barn i jour- och familjehem upphävs.

Förtroendevalda föreslås undantas från deltidsbegränsningen

LOs uppfattning är att nuvarande deltidsbegränsning, som innebär att ersättningsdagar som tas ut i veckor som också innehåller deltidsarbete endast ger ersättning i 75 så kallade ”deltidsdagar”, bör avskaffas.³ LO menar att det är viktigt med rimliga villkor för *alla* deltidsarbetande arbetslösa, inte bara för förtroendevalda som gör en arbetsinsats i ett förtroendeuppdrag under arbetslöshet. Utredningen har dock inte haft befogenheter att se över deltidsbegränsningen i stort, utan har varit begränsad till att se hur den kan påverka förtroendevalda som är arbetslösa och har deltidsuppdrag.

Utredningen motiverar sitt förslag när den (s 78) skriver: ”I ett demokratiskt samhälle är det viktigt att medborgarna engagerar sig och har möjlighet att åta sig och fullfölja förtroendeuppdrag. En förtroendevald torde sällan ha möjlighet att påverka förtroendeuppdragets omfattning i tid.” Utredningen pekar på att det finns fall när en förtroendevald, på grund av deltidsbegränsningen, av ekonomiska skäl tvingats lämna sitt uppdrag, och att detta (s 78): ”... inte är en tillfredsställande ordning. Arbetslöshetsförsäkringen bör inte utgöra ett hinder för att åta sig förtroendeuppdrag.”

LO delar utredningens uppfattning att arbetslöshetsförsäkringen inte ska hindra någon från att ta på sig ett förtroendeuppdrag eller göra att ett

³ LO har andra förslag om deltidsarbete, tillfälliga anställningar och arbetslöshetsförsäkringen. Läs gärna mer om detta i LOs rapport *En arbetslöshetsförsäkring värd namnet, LOs ställningstaganden avseende arbetslöshetsförsäkringen*.

uppdrag måste lämnas under arbetslöshet. Det är viktigt ur ett demokratiperspektiv såväl som för den enskilda.

En konsekvens av att tid med förtroendeuppdrag ska ses som förvärvsarbete samt att detta föreslås undantas från deltidsbegränsningen, är att tid med förtroendeuppdrag under arbetslöshet, också måste deklarerars. Utredningen har haft till uppgift att föreslå beräkningsmetoder, och föreslår att tid med förtroendeuppdrag ska redovisas på kassakort respektive att tid samt förlorad arbetsinkomst/arvode för förtroendeuppdrag ska kunna intygas av den som fullgör motsvarande uppgifter som arbetsgivare i förhållande till den förtroendevalda.

Utredningen pekar på att tid med förtroendeuppdrag inte alltid ersätts timme för timme, utan mer schablonmässigt. Här menar utredningen (s 76) att: ”När det gäller beräkning av nedlagd tid får arbetslöshetskassan utgå från vad den förtroendevalda själv uppger om uppdragets omfattning under förutsättning att det håller sig inom rimlighetens gränser” (s 76). Utredningen menar vidare att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, får fastställa närmare bestämmelser om hur uppgifter ska lämnas. LO menar att det är angeläget att hitta en lösning, och ser utredningens förslag i denna del som rimligt och genomförbart. LO ser det som önskvärt att IAF, i arbetet med att ta fram närmare bestämmelser om hur uppgifter om tid med förtroendeuppdrag ska lämnas, samverkar med fackförbunden när det gäller fackliga förtroendeuppdrag.

- LO föreslår att nuvarande deltidsbegränsning i arbetslöshetsförsäkringen avskaffas.
- LO tillstyrker dock utredningens förslag att förtroendevalda undantas deltidsbegränsningen.
- LO tillstyrker också utredningens förslag att tid med förtroendeuppdrag ska redovisas på kassakort samt att tid med förtroendeuppdrag och arvode eller förlorad arbetsinkomst ska intygas.
- LO föreslår att IAF ges i uppdrag att samverka med fackförbund om närmare bestämmelser för hur tid för fackliga förtroendeuppdrag ska lämnas.

Förtroendeuppdrag föreslås kunna vara grund för medlemskap i a-kassa

Utredningen föreslår att personer med förtroendeuppdrag ska ges rätt att bli medlem i en a-kassa. LO ser det som logiskt att de förtroendeuppdrag som utredningen menar ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, också berättigar till medlemskap i en kassa. Det är arbetsinsatsen i tid som ses som förvärvsarbete och det bör även kunna ligga till grund för a-kassemedlemskap. LO tillstyrker förslaget.

- LO tillstyrker att personer med förtroendeuppdrag ska ha rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa

Avslutande ord

LOs grundläggande syn är att frågan om förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning ska vara en icke-fråga i den meningen att den inte på något sätt ska ha betydelse för om löntagare (och medborgare) ska våga engagera sig och ta på sig förtroendeuppdrag. För LO är det lika grundläggande att arbetslöshet aldrig ska tvinga någon att avsäga sig ett förtroendeuppdrag. Till stor del uppnår utredningen detta genom lagda förslag. LO hade välkomnat ytterligare ett steg. Närmare bestämt att all tid med förtroendeuppdrag som ersätts med skattepliktig förlorad arbetsinkomst eller arvode hade omfattats av arbetslöshetsförsäkringen.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin
Ordförande

Ulrika Vedin
Utredare